

**SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PAGRINDINIO IR
VIDURINIO UGDYMO KARTU SU EKONOMINIU UGDYMU PROGRAMŲ)
EKONOMINIO UGDYMO DALIS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiuolaikinis besikeičiančių technologijų ir globalios rinkos pasaulis verčia žmogų nuolat atnaujinti savo žinias, todėl dar mokykloje turi susiformuoti nuostata mokytis visą gyvenimą, mokėjimo mokytis, bendradarbiavimo, mokėjimo orientuotis besikeičiančioje ekonominėje erdvėje įgūdžiai. Kintantis visuomenės gyvenimas verčia keisti požiūrį į mokymą bei mokymąsi. Svarbu laisviau pasirinkti mokymosi formas ir būdus, skatinančius refleksinį mąstymą.

Specializuoto ugdymo krypties programų (pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų) ekonominio ugdymo dalis (toliau – Programa) skirta mokiniams, turintiems ekonominio ugdymo(si) poreikių, nuosekliai, sistemingai ir kryptingai ugdyti ir suteikti jiems reikiamų žinių, gebėjimų ir nuostatų nuolat besikeičiančiame pasaulyje.

2. Programa apibrėžia ekonominio ugdymo, apimančio finansų ekonomiką, ekonomiką ir teisę, viešąją ekonomiką, verslo ekonomiką, duomenų analitiką, lyderystę, turinį šalies švietimo sistemos lygmeniu. Mokykla, vadovaudamasi Programa, formuoja mokyklos lygmens ekonominio ugdymo krypties ugdymo turinį pagal mokinių poreikius ir gebėjimus.

3. Programa parengta remiantis šiais principais:

3.1. šiuolaikiškumo – Programa parengta remiantis apmąstyta, išanalizuota patirtimi;

3.2. visapusiškumo ir individualizavimo – orientacija į mokinį, jo pasiekimus ir mokymosi ypatumus, individualią gabumų raidą;

3.3. mokymosi visą gyvenimą – Programa siekiama ugdyti mokinių metakognityvinį mąstymą: besimokančiųjų sugebėjimą suprasti ir kontroliuoti jų mokymosi procesus. Pabrėžiama mokėjimo mokytis, įsivertinimo ir karjeros planavimo gebėjimų ugdymo svarba;

3.4. vertingumo tolesniam mokymuisi ir darbui – ugdymo turinys, papildytas ekonominiu ugdymu, vertingas ir svarbus orientuojantis šiandieniam pasaulyje, tolesniam mokymuisi, profesinei veiklai ir saviraiškai;

3.5. prieinamumo – ugdymo turinys turi padėti mokiniui įgyti kokybišką išsilavinimą, praplečiant ekonominio ugdymo turiniu. Ugdymo turinystinkamas kiekvienam mokiniui

nepaisant socialinės ir kultūrinės patirties, lyties, mokymosi stilių, kitų individualių poreikių, užtikrinant kiekvieno mokinio individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad mokinys nuosekliai gilintų savo žinias, gebėjimus ir nuostatas, išryškinant ryšius su gyvenimo praktika ir aktualijomis.

4. Programa siekiama suteikti mokiniams ne tik ekonominio mąstymo kompetenciją, bet ir bendrųjų kompetencijų pagrindus. Išugdytos bendrosios kompetencijos – mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninės, socialinės, kultūrinio sąmoningumo – tai sąlygos sėkmingam gyvenimui ir profesiniam pasirengimui, saviraiškai.

5. Programos išskirtinumas sudaro galimybes formuoti ekonominiam mąstymui, gebėti tinkamai orientuotis ir sėkmingai veikti nuolat kintančioje ekonominėje aplinkoje, aktyviai veikiant ugdytis bendravimo, bendradarbiavimo, derybų, lyderystės ir kitiems įgūdžiams. Taip pat sudaromos sąlygos skirtingų kryptių mokytojams stebėti ir analizuoti mokinių gebėjimų ir interesų raidą, charakterio ypatumus. Atsižvelgiant į mokinio savybes ir poreikius individualizuojamas ir personalizuojamas ugdymo turinys, mokomosios veiklos.

II. PROGRAMOJE NAUDOJAMOS SĄVOKOS

- Ekonominis ugdymas – tai ekonomikos reiškinių supratimo pagrindu sukurta mokinio motyvacija ir pasirengimas pritaikyti savo žinias ir gebėjimus praktinėje veikloje, mokinio amžiui adekvatus ekonominių žinių ir kompetencijų lygis, leidžiantis sėkmingai orientuotis ekonominėje rinkoje.

- Ekonominis mąstymas – gebėjimas samprotauti ekonominėmis temomis, jas analizuoti, sisteminti, abstrahuoti ir/ar konkretizuoti, suvokimas, kaip veikia ekonominiai dėsniai, ir orientavimasis ekonominėje erdvėje. Tai nuomonių, žinių apie ekonominius reiškinius, procesus individo sąmonėje visuma.

- Integralus mokymosi modelis apima ne vien žinias, gebėjimus, vertybines nuostatas, bet ir pojūčius, jausmus, vaizduotę; siekiama racionalaus ir neracionalaus (intuityvaus, jausminio, pašamoninio) pažinimo dermės, įtraukiami visi vaiko jutimai; siekiama mokomųjų dalykų tikslų, uždavinių, turinio, metodų dermės; taikomi įvairūs ugdymo integracijos būdai (asmenybinis; sociokultūrinis; dalykinis – teminis, probleminis, metodų, turinio).

III. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI

6. Programos tikslas – suteikti ekonominio mąstymo kompetenciją, ugdyti visapusiškus lyderius, suteikiant mokslinę ir praktinę infrastruktūrą ir žinias, sukurti mokiniams tinkamas

sąlygas bręsti kaip kūrybingoms asmenybėms, siekiančioms ne tik prisiderinti prie kintančios aplinkos, bet ir keisti ją, gebančioms orientuotis ir sėkmingai veikti nuolat kintančioje ekonominėje aplinkoje.

7. Programos tikslui įgyvendinti keliami uždaviniai:

7.1. Ugdyti(s) ekonominio mąstymo kompetencijas, įgyti ekonominių procesų valdymo pagrindus;

7.2. pažinti visuomenę valdančius procesus ir kultūrą, stebint ir analizuojant ekonominę aplinką.

7.3. vykdyti tarpdalykinę integraciją, tarpdisciplininius tyrimus, skleisti pasiekimus mieste, Lietuvoje ir Europoje;

7.4. suteikti galimybę formuoti(s) sąmoningai mąstančiai asmenybei ir ugdyti(s) ekonominiam mąstymui svarbius analizės, dedukcinio, indukcinio samprotavimo pagrindus.

7.5. suteikti įgūdžių derinti verslo, technologinius, meninius, socialinius gebėjimus, ugdant kritinį mąstymą, praktinės ir kūrybinės veiklos gebėjimus ir įgūdžius.

7.6. padėti suprasti holistinę ekonomikos minties svarbą, sąsajas su kitais mokslais, verslo, mokslo ir kultūro pasiekimais;

7.7. kurti inovatyvią ugdymo(si) aplinką, leidžiančią ugdymo proceso dalyviams vykdyti praktines veiklas, atlikti tyrimus laboratorijose, kaupti ekonominio ugdymo(si) patirtimi paremtas metodines ir mokomąsias priemones;

7.8. personalizuoti ugdymą, atsižvelgiant į mokinių asmenines savybes, polinkius, gebėjimus ir patirtis;

7.9. ugdyti asmenines vadybos, lyderystės, mokymosi visą gyvenimą, karjeros planavimo ir įgyvendinimo įgūdžius, verslumo pagrindus, verslo, ekonominio veiklos pagrįstumo, veikimo realaus gyvenimo situacijose gebėjimus.

7.10. bendradarbiauti su Lietuvos ir užsienio studijų, mokslo, verslo institucijomis ir užtikrinti, kad vidurinį išsilavinimą įgiję mokiniai atitiktų šiuolaikiniam gyvenimui keliamus reikalavimus;

7.11. kurti ir plėtoti mokslo ir verslo ryšius, ryšius su visuomene, šeima, populiarinti mokslo pasiekimus.

8. Programos tikslus ir uždavinius įgyvendina mokyklos bendruomenė – jos nariai yra čia dirbantys mokytojai, mokiniai, socialiniai partneriai, administracijos ir kiti darbuotojai.

IV. PROGRAMOS STRUKTŪRA

9. Programa įgyvendinama pagrindiniame ir viduriniame ugdyme kartu su ekonominiu ugdymu, apimančiu finansų ekonomiką, ekonomiką ir teisę, viešąją ekonomiką, verslo ekonomiką, duomenų analitiką, lyderystę, bei logikos pagrindus ir tarpdisciplininius projektus, atsižvelgiant į ugdytinių gebėjimus ir poreikius, ugdymo turiniui keliamus reikalavimus.

10. Programą sudaro:

10.1. 5-12 klasėje, atsižvelgiant į ugdytinių gebėjimus ir poreikius, ugdymo turiniui keliamus reikalavimus, privalomai visose klasėse įgyvendinamas ekonominis ugdymas, apimantis:

10.1.1. finansų ekonomiką – siekiant formuoti ekonominį mąstymą, gebėti tinkamai orientuotis ir sėkmingai veikti nuolat kintančioje ekonominėje aplinkoje, išmanyti finansus;

10.1.2. ekonomiką ir teisę – suteikiant žinių apie pirmųjų ekonominių idėjų užuomazgas, kurios kartu atsirado su valstybių susiformavimu, raidos procesus, ekonomines sistemas, pagrindines žmogaus ir piliečio teises;

10.1.3. viešąją ekonomiką – siekiant supažindinti mokinius su valstybės ekonomikos politika bei politiniais interesais, paremtais ekonomikos pertvarkymais – rinkos ekonomika;

10.1.4. verslo ekonomiką – įgyjant verslo įgūdžių ir praktiškai pritaikant ekonomines žinias, mokantis priimti verslui svarbius sprendimus;

10.1.5. duomenų analitiką – parengiant mokinius kaupti teorines žinias bei praktinius gebėjimus ekonomikos ir informatikos srityse, gebančius analizuoti, sisteminti ir realizuoti įvairius IT ir statistinius sprendimus ekonomikoje;

10.1.6. lyderystę – taikant integralaus mokymosi modelį, grindžiant asmens refleksijos procesu, per kurį ugdomas supratimas, verslumas ir stimulus veikti.

10.2. 5-8 klasėje mokoma ekonominį ugdymą papildančio dalyko Logikos, kuris suteikia galimybę formuoti(s) sąmoningai mąstančiai asmenybei ir ugdyti(s) ekonominiam mąstymui svarbius analizės, dedukcinio, indukcinio samprotavimo pagrindus;

10.3. 9-12 klasėje mokoma ekonominį ugdymą papildančio dalyko Tarpdisciplininiai projektai, kuris suteikia galimybę atskleisti gebėjimus ir žinias, įgytas mokantis finansų ekonomikos, ekonomikos ir teisės, viešosios ekonomikos, verslo ekonomikos, duomenų analitikos, lyderystės. Dalykas įgyvendinamas, atliekant praktinius darbus įmonėse, bankuose, visuomeninėse organizacijose, mokslo ir studijų institucijų laboratorijose, kiekvienais metais rengiant mokslinius, kūrybinius, technologinius darbus, tobulinant viešojo kalbėjimo, debataavimo, darbų pristatymo įgūdžius;

10.4. 9-12 klasėse mokykla sudaro galimybę rinktis pasirenkamąjį dalyką iš bet kurios srities, papildančios ekonominį ugdymą (technologijų, gamtos mokslų, verslo). Pasirenkamieji dalykai gali būti iš gamtamokslinio ugdymo srities (biotechnologija, ekokultūra), technologijų srities (medijų raiška, animacija ir kt.) ir verslo (mokinių mokomoji bendrovė, teisės pagrindai, verslas anglų kalba ir kt.). Jų programas mokykla rengia kiekvienais metais, atsižvelgdama į mokinių poreikius ir mokyklos išteklius – pasirenkamųjų dalykų programomis mokykla sustiprina savo savitumą ir ugdymo prioritetus;

10.5. Rekomenduojama ekonomikos programos turinio dalį (iki 25 proc.) 5-12 klasėse integruoti į pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų mokomuosius dalykus: dorinio ugdymo, kalbų, matematikos ir kt. arba dalykų ryšius ir integraciją įgyvendinti mokykloje susitartu ir pasirinktu būdu.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

11. Programa įgyvendinama:

11.1. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrąsias programas papildant specializuotu ekonominiu ugdymu, 5-8 klasėse papildomai mokant Logikos, 9-12 klasėse – Tarpdisciplininių projektų;

11.2. 9-10 ir 11-12 klasėse vykdant tarpdisciplininius kūrybinius/projektinius, tiriamuosius darbus, kurie tampa baigiamaisiais ekonomikos darbais mokiniams baigiant specializuoto ugdymo krypties programos (pagrindinio ugdymo kartu su ekonominiu ugdymu programos) antrąją dalį ir vidurinio ugdymo kartu su ekonominiu ugdymu programą;

11.3. į bendrąsias pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas integruojant gyvenimui reikalingą ekonominio mąstymo ugdymą, taikant įvairius ugdymo organizavimo modelius;

11.4. į neformaliojo ugdymo programas įtraukiant simuliacinius mokymo metodus, kuriant verslo, mokslo, debatų ir asmenybės tobulėjimo klubus;

11.5. taikant aktyviojo ugdymo metodus ir priemones: kūrybinį darbą grupėse, improvizacijos elementus, eksperimentus, tyrimus, dalijimąsi patirtimi ir atradimais, sėkmės istorijomis ir kt.;

11.6. dalykines žinias praplečiant ekonominių problemų tyrimu ir sprendimu, praktinių ir kūrybinių gebėjimų, būtinų ekonomikos srityje kūrybiniams darbams atlikti, įgijimu;

11.7. bendradarbiaujant su mokyklos mokslo ir verslo partneriais, vykdant mokomuosius, tiriamuosius ir pažintinius projektus, sudarant galimybę mokiniams realiai pamatyti ekonomikos srities projektų įgyvendinimą, susipažinti su realaus darbo ir verslo sąlygomis;

11.8. keliant mokinių sąmoningumą, skatinant sociokultūrinį ekonominio ugdymo pritaikymą kasdieniame gyvenime;

11.9. sudarant sąlygas išsikelti asmeninius, kūrybinės grupės ar bendruomeninius tikslus, kuriant strategijas ir taktikas joms įgyvendinti.

12. Ekonominio ugdymo mokinių gebėjimų raida:

12.1. 5-8 klasėse mokiniai geba pažinti, atkurti ir analizuoti nesudėtingus ekonominius procesus, atlikti minimalias į praktiką orientuotas ekonomikos srities kūrybines užduotis, supranta pagrindines ekonomikos sąvokas ir principus;

12.2. 9-10 klasėse mokiniai geba tirti, sisteminti, planuoti, kurti, realizuoti ir vertinti įvairius ekonominius procesus, atlikti įvairaus sudėtingumo ekonomikos srities kūrybines užduotis;

12.3. 11-12 klasėse mokiniai geba tirti, sisteminti, planuoti, sukurti rinkai patrauklius produktus ir įgytas žinias taikyti praktikoje, įgyvendintus sprendimus analizuoti ir kritiškai vertinti, dalyvauti diskusijose.

13. Vertinama:

13.1. vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programų aprašu, patvirtintu LR Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309, mokyklos patvirtintu Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos aprašu, ir kitais teisės aktais;

13.2. atsižvelgiant į logikos, ekonomikos dalykų ir tarpdisciplininių projektų veiklos sričių pasiekimus, o integruotą į kitus mokomuosius dalykus Programos dalį vertinti pagal bendrus mokykloje priimtus vertinimo kriterijus;

13.3. nustatant įgytą ekonominio mąstymo kompetenciją pagal tris pasiekimų lygius ir pažangą – patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį;

13.4. ekonominio ugdymo mokinių pasiekimai vertinami apimant šias sritis: ekonominių reiškinių suvokimo – ekonominių dėsnių ir principų pažinimas ir taikymas; informacijos – informacijos paieška, kaupimas, apdorojimas ir taikymas; modeliavimo – egzistuojančių arba kuriamų (projektuojamų) objektų tyrimas, naudojantis jų modeliais, ekonominių modelių kūrimas ir tyrimas; išteklių panaudojimo - prekių ir paslaugų kūrimas, pristatymas, prekyba; verslumo ir lyderystės gebėjimų ugdymosi ir verslo organizavimo;

13.5. išsiaiškinant kiekvieno mokinio stiprybes ir ekonominio ugdymo(si) poreikius, įtraukiant tėvus, teikti savalaikę pagalbą, priimti sprendimus;

13.6. ekonominio mąstymo kompetencija vertinama ir įsivertinama diskusijose, reflektuojant apie nuveiktą veiklą, kaupiant mokinių darbus, sprendžiant problemas, prognozuojant, argumentuojant, stebint individualią mokinių pažangą;

13.7. mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo informacija naudojama personalizuojant ekonominio ugdymo(si) turinį.

14. Vertinant mokinių pasiekimus, rekomenduojama:

14.1. baigiamuosius ekonomikos kūrybinius/projektinius, tiriamuosius darbus vertinti pagal kūrybinių projektinių ekonominio ugdymo užduočių atitiktį mokyklos sutartiems vertinimo kriterijams;

14.2. 5-8 klasėse naudoti Mokinio mokymosi pasiekimų aplanką, kuriame sistemingai renkama vertinimo informacija, sudaranti galimybę lyginti dabartinius pasiekimus su ankstesniaisiais, stebėti ir vertinti vaiko daromą pažangą, o 9-12 klasėse naudoti įsivertinimo lapais, dienoraščiais, atspindinčiais kūrybos ir ekonominio mokymosi procesą;

14.3. 5-12 klasėse mokyti mokinius vertinti ir įsivertinti, atsižvelgiant į pasiektus rezultatus, kelti tolesnio mokymosi tikslus; mokiniams dalyvauti, numatant mokymosi lūkesčius ir sėkmės kriterijus. Apibendrinus vertinimo informaciją, priimti sprendimą apie mokinio pasiekimus pagal mokytojų, mokiniams, administracijai, tėvams (globėjams, rūpintojams) aiškius kriterijus. Įvertinant pabrėžti, kokią individualią pažangą mokinys padarė.

15. Ugdymosi aplinkos. Mokyklai, vykdančiai Programą, rekomenduojama:

15.1. sukurti tinkamas edukacines aplinkas ir užtikrinti reikiamas priemones, kurios sudarytų prielaidas ugdymo proceso dalyviams bendradarbiauti, dalytis gerąja ekonominio ugdymo patirtimi, kurti naujų, alternatyvių ugdymo metodų taikymą;

15.2. sukurti aplinkas, tinkančias individualiam ir grupiniam darbui; skatinančias veiklų integraciją, atitinkančias postmodernistinės ugdymo aplinkos modelį, siekiant išryškinti kiekvieno individualumą ir sudarant sąlygas atsiskleisti intelektinėms galioms;

15.3. plėsti edukacines aplinkas, naudojant partnerių turimas erdves, tyrimų laboratorijas, eksperimentines bazes.

VI. PROGRAMOS REZULTATAI

16. Įgyvendinus pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį, mokiniai:

16.1. taikys ekonominės analizės metodus sprenddami nesudėtingas teorines ir praktines ekonomines problemas;

16.2. rinks, apdoros, analizuos nesudėtingą informaciją;

16.3. žodžiu ir raštu reikš mintis ekonominėmis temomis;

16.4. tobulins loginio mąstymo kompetencijas;

16.5. žinos ir supras pagrindines ekonomikos sąvokas ir principus;

16.6. gebės atlikti į praktiką orientuotus tyrimus;

16.7. gebės rinkti ir analizuoti duomenis.

17. Įgyvendinus pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį, mokiniai:

17.1. kūrybiškai taikys ekonominės analizės metodus sprenddami teorines ir praktines ekonomines problemas;

17.2. surinks, apdoros, analizuos informaciją, formuluos analizės ir tyrimų išvadas;

17.3. žodžiu ir raštu reikš mintis ekonominėmis temomis, dalyvaus konkursuose, projektuose;

17.4. tobulins ekonominio mąstymo kompetencijas, sieks asmeninio augimo;

17.5. žinos ir supras pagrindines ekonomikos sąvokas ir principus, turės naujausių žinių apie ekonomikos teoriją ir analizės metodus;

17.6. gebės atlikti į praktiką orientuotus empirinius tyrimus, taikydami socialinių, humanitarinių, technologijos ir kitų mokslų žinias;

17.7. gebės rinkti, sisteminti ir analizuoti duomenis, vertinti ekonomikos subjektų veiklą, kurti rinkai patrauklius produktus.

17.8. gebės analizuoti ir vertinti ekonominius procesus ir reiškinius, apdoroti ir vertinti ekonominę informaciją, taikyti įvairius analizės metodus.

18. Įgyvendinus vidurinio ugdymo programą, mokiniai:

18.1. kūrybiškai ir kritiškai taikys ekonominės analizės metodus sprenddami teorines ir praktines ekonomines problemas, prognozuodami ekonominių reiškinių tendencijas plačiame socialiniame kontekste;

18.2. analizuos ir sistemins reikalingą informaciją, formuluos analizės ir tyrimų išvadas, teiks rekomendacijas;

18.3. žodžiu ir raštu reikš mintis ekonominėmis temomis, dalyvaus diskusijose, konferencijose, debatuose;

18.4. tobulins asmenines ir ekonominio mąstymo kompetencijas, sieks asmeninio augimo, vadovausis etika ir vertybėmis;

18.5. gebės tirti taikant analizės metodus, formuluoti empirinių tyrimų išvadas, rasti ir pagrįsti sprendimus, sprendamas ekonomikos subjektų problemas;

18.6. gebės analizuoti ir kritiškai vertinti ekonominius procesus ir reiškinius;

18.7. gebės planuoti, organizuoti ekonomikos subjektų, veikiančių nacionalinėje ir tarptautinėje rinkose, ūkinę, finansinę ir investicinę veiklą;

18.8. gebės teikti siūlymus dėl ekonomikos subjektų ekonominės veiklos tobulinimo ir inovacijų diegimo, kurti rinkai patrauklius produktus;

18.9. gebės savarankiškai taikyti socialiniais, humanitariniais, technologijų ir kitais mokslais grindžiamas profesinės veiklos žinias ekonominiams procesams valdyti ir tobulinti.

**SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PAGRINDINIO IR
VIDURINIO UGDYMO KARTU SU EKONOMINIU UGDYMU PROGRAMŲ)
EKONOMINIO UGDYMO DALIES BENDROJI PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ekonominis ugdymas – pagrindinis specializuoto ugdymo krypties programų (pagrindinio ir vidurinio ugdymo kartu su ekonominiu ugdymu programų) ekonominio ugdymo dalies privalomasis dalykas.

2. Ekonominio ugdymo paskirtis – sudaryti mokiniams sąlygas ugdyti(s) kūrybiškumui, ekonominio mąstymo kompetencijai, įgyjant ekonomikos pagrindų, verslo pasaulio pažinimo, statistinės informacijos rinkimo ir analizavimo, įmonių veiklos teorinio ir praktinio modeliavimo, gamybos procesų inicijavimo ir valdymo, komunikavimo ir bendradarbiavimo žinias ir gebėjimus.

3. Ekonominio ugdymo tikslas – padėti mokiniams plėtoti ekonominį mąstymą, atskleisti savo kūrybiškumą, sprendžiant kasdienes ekonomines problemas, ugdyti(s) gebėjimą taikyti mokslo ir technologijų žinias, kuriant rinkai naujas prekes ir paslaugas ir sprendžiant visuomenei kylančius iššūkius.

4. Ekonominio ugdymo uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

4.1. atpažintų ir stebėtų ekonomikos dėsningumus ir verslo sprendimus, suprastų jų prasmę ir esmę, suvoktų verslumo kaip technologinės pažangos svarbą žmonijos gyvenime, verslo sąsajas su gamtine, socialine ir kultūrine aplinka, taikytų teorines ir praktines ekonomines žinias ir gebėjimus, sprenddami įvairias realaus gyvenimo, aplinkosaugos ir išteklių tausojimo problemas;

4.2. analizuotų verslo aplinką, keltų klausimus ir formuotų hipotezes, planuotų ir atliktų nuoseklius rinkos tyrimus, apibendrintų gautus duomenis ir pateiktų ekonomine logika pagrįstas išvadas;

4.3. kurtų rinkai naujus produktus, taikytų pardavimuose naujas medijas ir skaitmenines technologijas, mokslo, technologijų žinias ir gebėjimus, atlikdami tarpdisciplininius projektus;

4.4. domėdamiesi šiuolaikine įvairių šalių ekonomine padėtimi, kryptingai ugdytusi verslumo gebėjimus, formuotusi kritinį mąstymą, gebėtų tinkamai orientuotis ir sėkmingai veikti nuolat kintančioje ekonominėje aplinkoje, priimtų sprendimus, turinčius įtakos visuomenės institucijoms tiek dabar, tiek ateityje;

4.5. susipažintų su ekonomikos ir verslo krypties specialybėmis, pabandytų praktiškai kurti savo verslą, numatytų ir planuotų tolesnių studijų ir karjeros galimybes.

5. Didaktinės nuostatos:

5.1. Ekonominis ugdymas yra orientuotas į mokinių, turinčių ekonominio ugdymosi poreikių, gebėjimų ugdymą. Mokydamiesi ekonomikos dalyko nuo 5 klasės mokiniai giliau, nei mokydamiesi kitus dalykus, nagrinėja istorinę ekonominės minties raidą, ekonomines sistemas, ekonomikos ir verslo taikomuosius aspektus realiame gyvenime;

5.2. ekonominis ugdymas yra vientisas teorijos ir praktikos procesas, kurio metu ugdoma kūrybinga, mąstanti asmenybė, gebanti savarankiškai spręsti savo ir visuomenės problemas;

5.3. ekonominis ugdymas yra ne vienos srities disciplina, o keliolikos mokslo sričių sinerginis vyksmas, kuris įgyvendinamas, papildant ekonominio ugdymo turinį logika ir tarpdisciplininiais projektais, organizuojant tyrimais grįstą mokymąsi mokykloje ir kitose erdvėse, kurios leidžia pagal analizuojamos problemos poreikius pasitelkti skirtingų mokslo sričių žinias. Tokia prieiga daro privalomą bendrojo ugdymo dalykų, neformaliojo švietimo programų, ekonominio ugdymo, papildant tyrimais bei praktika, integraciją.

6. Siekiant holistiško ir sistemiško ekonominio ugdymo, turinio apimtis ir turinio integravimas į kitus dalykus pateikiami pagal šias ekonomikos sritis:

6.1. finansų ekonomika. Ugdant ekonominį raštingumą mokykloje siekiama, kad mokiniai įgytų ekonominio mąstymo pagrindus, formuotųsi ekonominį mąstymą, gebėtų tinkamai orientuotis ir sėkmingai veikti nuolat kintančioje ekonominėje aplinkoje, išmanytų finansus. Mokiniai pritaikę fizikos, matematikos, informacinių technologijų ir kitų mokomųjų dalykų žinias, suformuluos asmeninių finansų tvarkymo pagrindus, suvoks pagrindinius investavimo principus, tirs kintamųjų, tokių kaip kaina, palūkanų norma, akcijų kursas, tarpusavio sąryšius. Sparčiai plečiantis finansinių institucijų tinklui, kuriantis naujiems finansiniams produktams, ir verslo organizacijoms vis dažniau naudojantis finansinių tarpininkų ir finansų rinkų siūlomomis paslaugomis bei instrumentais, didėja teorinės–analitinės ir praktinės žinias turinčių žmonių poreikis;

6.2. ekonomika ir teisė. Nagrinėjant ekonomiką ir teisę suteikiama žinių apie pirmųjų ekonominių idėjų užuomazgas, kurios atsirado kartu su valstybių susiformavimu, raidos procesus

(išskiriami pagrindiniai ekonomikos raidos etapai), ekonomines sistemas (tradicinė, komandinė, rinkos, mišri), pagrindines žmogaus ir piliečio teises (pilietinės, politinės, socialinės, ekonominės, kultūrinės), nagrinėjami teisiniai dokumentai, deklaracijos, konvencijos, chartijos;

6.3. viešoji ekonomika. Siekiama supažindinti su valstybės ekonomikos politika bei politiniais interesais, paremtais ekonomikos pertvarkymais – rinkos ekonomika, „laukiniu kapitalizmu“, nacionalizacija, privatizacija. Suteikiama žinių apie valstybės ekonomikos reguliavimo priemones: subsidijas, dotacijas, mokesčius, muitų sistemas, monetarinę ir fiskalinę politiką. Analizuojamos tarptautinių ir nacionalinių politikos institucijų struktūros ir jų poveikis politikų ekonominiams sprendimams. Nagrinėjamos naujausios makroekonomikos ir tarptautinės ekonomikos teorijos, suteikiant pakankamai žinių ekonominiams procesams šalyje ir pasaulyje analizuoti ir vertinti;

6.4. verslo ekonomika. Ekonominio ugdymo dalis, per kurią mokiniai įgyja verslo įgūdžių ir praktiškai pritaiko ekonomines žinias, mokosi dirbti komandoje, priimti verslui svarbius sprendimus;

6.5. lyderystė. Integralus mokymosi modelis, grindžiamas asmens refleksijos procesu, per kurį ugdomas supratimas ir atsiranda stimulus veikti. Lyderystė vystosi dėl asmeninių gabumų ir valios, tęsiasi ir virsta visą gyvenimą vykstančiu augimo ir adaptavimosi procesu. 6.6. duomenų analitika. Programos pagrindinis tikslas - parengti mokinius, turinčius teorinių žinių bei praktinių gebėjimų ekonomikos ir informatikos srityse, gebančius analizuoti, sisteminti ir realizuoti įvairius IT sprendimus ekonomikoje. Mokydamiesi pagal šią programą, mokiniai sukaupia bazinių ekonomikos ir informatikos žinių, susipažįsta su įvairių duomenų bazėmis, pažangiausiomis informacinėmis technologijomis, kompiuterine statistika, išmoksta kurti internetines svetaines, naudotis duomenų baze, taikyti grafinį dizainą, algoritmuoti ekonominius uždavinius bei kurti programas šiuolaikiškais programavimo kalbomis.

7. Ekonomikos sritis sinergiškai papildo:

7.1. logika (5-8 klasėse) – ekonominio ugdymo dalį papildantis privalomasis dalykas, sudarantis mokiniams sąlygas ugdyti(s) loginį mąstymą, esminius samprotavimo gebėjimus, perprasti įrodymo ir argumentų dėsnius, teisingus ir klaidingus teiginius ir paradoksus, formuluoti logines išvadas; gautus įgūdžius naudoti, sprendžiant ekonominius uždavinius, komentuojant/analizuojant ekonomines problemas;

7.2. tarpdisciplininiai projektai (9-12 klasėse) – Integralus, projektinėmis veiklomis ir tyrimais grįstas tarpdisciplininis mokymasis ekonomikos kontekste kreipiantis mokinius ir mokytojus aktyviai mokytis be prievartos, skatinantis tyrinėti atsižvelgiant į tai, kuo domisi mokiniai, leidžiantis nevaržomai pasitelkti individualius mokymosi stilius ir projektų vystymosi

etapus, darančius įtaką mokinių sričių tyrinėjimams ir auginantis (kuris augina) mokinių pasitikėjimą savimi jiems mokantis.

8. Ekonominio ugdymo turinio dalis pateikiama integruota 5-8 klasėse į kalbas, geografiją, istoriją, 9-10 klasėse – pilietinį ugdymą, geografiją, kalbas, 5-12 klasėse – informacines technologijas, matematiką. Ekonominio ugdymo turinį rekomenduojama integruoti ir į dorinį ugdymą, istoriją ir kt., siekiant praplėsti ir pagilinti ekonominių procesų suvokimą ir išlaikyti integracinius ryšius tiek turinio (žinių, vartojamų sąvokų, terminų, nagrinėjamų kultūrų epochų ir kt.), tiek formos požiūriu.

9. Programą įgyvendinanti mokykla gali pagal ekonominio ugdymo sritis ir integruojamos į mokomuosius dalykus ekonominio ugdymo dalies turinio apimtis formuoti, atsižvelgdama į mokyklos bendruomenės poreikius ir galimybes, turimus išteklius.

10. Ekonominio ugdymo turinys įgyvendinamas per šias mokinių veiklos sritis:

10.1. ekonominių reiškinių suvokimo – ekonominių dėsnių ir principų pažinimas ir taikymas;

10.2. informacijos – informacijos paieška, kaupimas, apdorojimas ir taikymas;

10.3. modeliavimo – egzistuojančių arba kuriamų (projektuojamų) objektų tyrimas naudojantis jų modeliais, ekonominių modelių kūrimas ir tyrimas;

10.4. išteklių panaudojimo - prekių ir paslaugų kūrimas, pristatymas, prekyba;

10.5. verslumo ir lyderystės gebėjimų ugdymosi ir verslo organizavimo.

11. Mokinių ekonomikos dalyko pasiekimų pagal veiklos sritis ir turinio apimčių pateikimas pagal ekonomikos sritis yra pagrįstas visuomenės poreikiais, Lietuvos raidos strategijomis, mokyklos ir institucijų partnerinių poreikiais ir ištekliais, vaiko poreikiais, vaiko amžiaus tarpsnio psichologija ir postmodernistinio ugdymo paradigma.

12. Ekonominio ugdymo gairės, turinys, integravimas, mokinių pasiekimai ir **vertinimas 5-8 klasėse:**

12.1. ugdymo gairės: pagrindinio ugdymo pirmosios dalies mokinių ekonominis ugdymas apima ekonominės kultūros ir praktikos apžvalgą ir aptarimą, analizę, praktinę (modeliavimo ir kūrimo) veiklą bei tarpdalykinį ugdymo turinį. Ekonominiai procesai, jų dėsniai ir bruožai nagrinėjami įvairiais metodais, ypač kreipiant dėmesį į konkrečių pavyzdžių analizę, praktinę veiklą. Ekonominio mąstymo kompetencija ugdoma atsižvelgiant į Lietuvos kultūros kontekstą, aptariant ir atskleidžiant jos vertingumą, svarbą tiek asmeniniame, tiek visuomeniniame gyvenime.. Ekonominės problemos, su jomis susijusios užduotys skiriamos atsižvelgiant į mokinių amžiaus psichologines ypatybes, poreikius ir galimybes. Procesas diferencijuojamas ir

individualizuojamas. Atsižvelgiant į mokinių savybes, galimybes ir norus skatinama lyderystė, kūrybiškumas, originalūs sprendimai, atliekant užduotis. Siekiama, kad mokiniai patys norėtų kaupti ekonominę patirtį, dalyvautų sprendžiant problemas, formuluojant ekonominius tikslus. Mokiniai skatinami ir mokomi ieškoti informacijos, planuoti veiklą, formuluoti tikslus, į(si)vertinti, dalyvauti projektuose, konkursuose. Taip pat skatinama ir mokoma dalyvauti diskusijose, kelti problemas, argumentuoti savo mintis ir poziciją apie ekonominius procesus ir veiklą asmeniniame žmogaus gyvenime;

12.2. mokinių pasiekimai ir turinys, integravimas 5-8 klasėse:

Ekonominė kompetencija	Nuostatos. Siekti pažinti ekonominius procesus, vykstančius asmeniniame žmogaus gyvenime. Suvokti elementariusius ekonomikos dėsnius, remiantis tyrinėjimo ir analizavimo metodais. Domėtis ekonominiais procesais, jų poveikiu žmogui ir visuomenei, ekonominių dėsnių taikymo galimybėmis. Spręsti ekonomines problemas, modeliuoti jas. Prisiimti atsakomybę už savo veiklą. Ugdyti (s) verslumo ir lyderystės gebėjimus, svarbius karjerai, ir juos taikyti kasdieniame gyvenime. Būti sąmoningu piliečiu. Esminis gebėjimas. Pažinti, aptarti ekonominius procesus, spręsti ekonomines problemas.			
	Mokinių pasiekimai pagal veiklos sritis		Dalyko turinio apimtys, integravimas pagal ekonomikos sritis	
	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	Finansų ekonomika	
	Ekonominių reiškinių suvokimas		Ekonomika. Finansinis raštingumas. Namų ūkis. Asmeninių finansų samprata, jų svarba. Šeimos biudžetas, jo planavimas. Pinigų srautai (pajamos, išlaidos), jų valdymas. Namų ūkio vieta ekonomikoje ir finansų sistemoje. Valiutos. Valiutų kursai, operacijos.	
	1.1. Analizuoti ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus	1.1.1. Atpažinti ekonominius reiškinius, jų veikimą. 1.1.2. Atskleisti, kaip ekonominiai dėsniai ir principai veikia visuomenėje	Integruojama į užsienio kalbas: finansinių terminų vartojimas, kalbant apie paslaugas, pirkinius ir namų ūkį.	
	1.2. Rinkti informaciją apie Lietuvos ir Europos ekonominius procesus	1.2.1. Nurodyti dėsnius, leidžiančius paaiškinti ekonominius procesus. 1.2.2. Pateikti pavyzdžių, iliustruojančių įvairių ekonomikos krypčių ryšius.	Integruojama į gimtąją kalbą: tarptautinių žodžių (finansinių terminų) rašyba, tarimas, kirčiavimas. Pasakėčiose ir patarlėse atspindima ekonominė patirtis.	
	Informacija		Integruojama į matematiką: ekonominiai vienetai, bankininkystės pradmenys, namų ekonomika, finansinis raštingumas. Elementarių matematinių sąvokų, modelių, metodų ir ryšių taikymas ekonomikos ir finansiniuose tyrimuose ir praktiniuose sprendimuose.	
2.1. Tikslingai ieškoti informacijos	2.1.1. Pasirinkti tinkamus raktinius žodžius informacijai ieškoti	Integruojama į geografiją: supažindinimas su ekonomikos samprata ir ekonomikos elementų naudojimo galimybėmis, ekonomikos svarba žmogui ir pasauliui. Aptariamas ekonomikos išsivystymo lygio poveikis šalims, žmogui.		

	2.1.2.Surinkti reikiamą informaciją ir ją susisteminti	Integruojama į informacines technologijas: duomenų paieškos, rikiavimo ir apdorojimo metodai bei priemonės. Objektų konstravimas kompiuteriu, nagrinėjamos Excel finasinės funkcijos, sprendžiami praktiniai uždaviniai. Ekonomika ir teisė Ekonomika. Vartotojų ir jų teisių apsauga (paslauga, paslaugų teikėjai, paslaugų vartotojai, vartotojai), atskirų valstybių, regionų finansinių ir ekonominių įstatymų apžvalga ir įvertinimas. Integruojama į užsienio kalbas: teisės ekonomikos terminų vartojimas, kalbant apie žmogaus teises ir laisves, ekonomines teorijas, ekonominės sistemas. Integruojama į gimtąją kalbą: tarptautinių žodžių (teisinių ekonominių terminų) rašyba ir tarimas. Integruojama į informacines technologijas: asmens duomenų apsauga (duomenų kaupimas, tvarkymas), statistikos, grafikos lentelių sudarymas. Integruojama į geografiją: geografinių sąlygų įtaka ekonominių sistemų formavimuisi, ekologinės problemos ir katastrofos, gaivalinės nelaimės, nelaimingi atsitikimai ir avarijos pramonėje. Integruojama į istoriją: žmogaus teisių ir laisvių atsiradimas, kaip Europoje saugomos įvairiais istoriniais laikotarpiais teisės ir laisvės, ekonominių sistemų raida istorijos kontekste. Integruojama į žmogaus saugą: darbo sąlygos ir apmokėjimas. Verslo ekonomika Ekonomika. Rinkos ūkio principai. Ūkis šių dienų sąlygomis. Ekonominės veiklos pavyzdžiai, jų analizė. Ištekliai. Gamybos veiksniai (žemė, darbas, kapitalas, verslumas). Integruojama į užsienio kalbas: verslo pavyzdžių nagrinėjimas (paslaugos, parduotuvės, pirkiniai). Integruojama į geografiją: geografinių sąlygų įtaka ekonominių sistemų formavimuisi, ekologinės problemos ir katastrofos, gaivalinės nelaimės, nelaimingi atsitikimai ir avarijos pramonėje. Verslo specifika skirtingose šalyse. Integruojama į dorinį ugdymą: verslo etiketas.
2.2. Surinktą informaciją apdoroti ir taikyti problemoms spręsti	2.2.1 Pateikti įvairių ekonominių reiškinių pavyzdžių	
Modeliavimas		
3.1.Pateikti idėjų ekonominiam modeliui sukurti	3.1.1.Tirti egzistuojančius ekonominius objektus ir nurodyti reikšmingiausius jų bruožus	
3.2.Suplanuoti ekonominio modelio kūrimą, įvertinti galimas kliūtis	3.2.1.Atskleisti galimus ekonominių objektų modelius	
3.3.Sukurti ekonominį modelį	3.3.1.Nurodyti teigiamus ir neigiamus sukurto modelio aspektus	
Išteklių panaudojimas		
4.1.Įgyvendinti sukurtą ekonominį modelį	4.1.1.Atskleisti, kaip sukurti prekes ir paslaugas 4.1.2. Apskaičiuoti ir įvertinti išteklių panaudojimo galimybes	
4.2.Pristatyti sukurtą produktą	4.2.1.Perteikti įvairiais būdais (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) supratimą apie produkto pristatymą ir prekybą	
Verslumo ir lyderystės gebėjimo ugdymas ir verslo organizavimas		
5.1.Pažinti verslui padedančias savybes	5.1.1.Įvardyti, kokios savybės daro poveikį efektyviam verslui	

5.2. Vertinti verslo poveikį visuomenei	5.2.1. Suskaičiuoti verslo sąmatą	<p style="text-align: center;">Duomenų analitika</p> <p>Ekonomika. Pasirinktų objektų konstravimas kompiuteriniais įrankiais, kompiuterinių objektų kūrimas, redagavimas, valdymas ir taikymas. Pažintis su robotikos ir logikos pagrindais: LEGO robotų konstravimas, sensorių naudojimas, veiklos scenarijų kūrimas ir taikymas. Taikomųjų programų taikymas kuriant skelbimus, atvirukus, sveikinimus ir 3D objektus. Pažintis su programavimo kalbų įvairove: Paskal, C++, Phyton. Kuriamos ir derinamos nesudėtingos programos, praktiškai taikomos įgytos teorinės žinios.</p> <p>Integruojama į užsienio kalbas: šiuolaikinių informacijos ir kompiuterinių technologijų sistemų veikimo principų nagrinėjimas. Integruojama į gimtąją kalbą: statistinių terminų naudojimas.</p> <p style="text-align: center;">Lyderystė</p> <p>Ekonomika. Emocinio intelekto ugdymas. (Bazinės emocijos. Emocijų atpažinimas ir pritaikymas. Emocijų žodynas. Emocijų raiškos svarba. Emocijų raiškos būdai. Jausmų reiškimo būdai ir priemonės. Empatija – mokomės jausti. Kitų žmonių jausmai. Emocinio intelekto komponentai. Mikroemocijos.) Bendravimo įgūdžių ugdymas. (Bendravimo būdai per žaidimą. Kūrybiškas problemų sprendimas. Gebėjimas dirbti komandiškai, kaip karjeros sėkmės sąlyga. Konfliktų sprendimo būdai. Klausymosi menas: pasyvaus ir aktyvaus klausymosi galimybės. Verbalinė ir neverbalinė komunikacija. Elgesys su viršininku). Vertybinių nuostatų ugdymas. (Vertybių mugė. Vertybinių nuostatų paieška. Socialinių situacijų analizė ir vertybių gryninimas. Siekių reiškimas ir pasirinkto tikslo siekimas. Gebėjimas atsisakyti. Atsakomybės prisiėmimas. Rizikos situacijos, gebėjimas išvelgti pasekmes.)</p> <p>Integruojama į užsienio kalbas: kalbos šalies žymių žmonių (ekonomistų/verslininkų) biografijų aptarimas. Integruojama į gimtąją kalbą: tekstai, atskleidžiantys savęs ieškojimą, savęs ir pasaulio pažinimą.</p>
---	-----------------------------------	--

12.3. vertinimas 5-8 klasėse:

Pasiekimų lygiai Veiklos sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios ir supratimas	Atpažįsta ekonominius ir socialinius rodiklius. Mokytojo padedamas paprasčiausiais matematiniais veiksmais skaičiuoja šeimos biudžetą.	Atlieka ekonominius pasirinkimus. Apibrėžia ir paaiškina kai kurias ekonomikos sąvokas. Nagrinėja įvairių šeimų skirtingus biudžetus. Žino kainos sandarą.	Apibrėžia galimus konkretaus pasirinkimo padarinius, nusako šių padarinių poveikį ateičiai. Vertina naujų išradimų ir inovacijų reikšmę įvairiais istorijos laikotarpiais. Atlieka praktines užduotis ir analizes, susijusias su prekių ir paslaugų kainų pokyčiais. Aiškina kai kurias ekonomikos sąvokas. Moka apskaičiuoti paprastąsias palūkanas.
Ekonominių reiškinių suvokimas	Mokytojo padedamas aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus.	Savarankiškai aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Suranda pavyzdžių apie Lietuvos ir Europos ekonominius procesus.	Savarankiškai aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Kritiškai vertindamas renka informaciją apie Lietuvos ir Europos ekonominius procesus, juos analizuoja.
Informacija	Mokytojo padedamas, vadovėlyje ir kituose informaciniuose šaltiniuose ieško ir randa informaciją apie ekonomikos ir verslo naujienas, sėkmės istorijas, pavyzdžius.	Nustato, kokios informacijos ir iš kokių informacijos šaltinių reikės ekonominei užduočiai atlikti. Numato reikalingus raktinius žodžius informacinei paieškai, rastą informaciją kaupia, apdoroja, atrenka, pateikia tinkamai pasirinkta forma	Savarankiškai nustato, kokios informacijos ir iš kokių informacijos šaltinių reikės ekonominei ir verslo užduočiai atlikti, analizuodamas panašių situacijų pavyzdžius. Pateikia suprantamai ir kūrybiškai tinkamai pasirinkta forma
Modeliavimas	Mokytojo padedamas, ieško idėjų būsimai verslo užduočiai.	Įžvelgia aplinkoje verslo idėjas, apibūdina pasirinkto modelio teigiamus ir neigiamus aspektus.	Argumentuotai aiškina ekonomikos veikėjų: namų ūkių ir verslo įmonių tarpusavio ryšį. Pritaiko esamas žinias, iš anksto numato būsimas kliūtis, reikalui esant, ieško sprendimo būdų.

Išteklių panaudojimas	Mokytojo padedamas, apibrėžia išteklių sąvoką.	Atlikdamas kūrybinę užduotį, suskirsto gamybos išteklius į grupes, moka paaiškinti, kokių išteklių reikia konkrečiai prekei pagaminti. Prireikus kreipiasi pagalbos.	Aiškina, kaip rinka paskirsto išteklius, kelia išteklių ribotumo ir jų tausojimo problemas, ieško sprendimo būdų.
Verslumas ir lyderystė	Mokytojo padedamas, diskutuoja apie paklausos ir pasiūlos dėsnius.	Reiškia nuomonę apie kūrybinės užduoties projekto vertę, tikslines rinkas, paklausos ir pasiūlos dėsnius.	Argumentuotai reiškia nuomonę apie kūrybinės užduoties projekto vertę, tikslines rinkas, paklausos ir pasiūlos dėsnius, verslo finansavimo galimybes, tiksliai vartodamas pagrindines sąvokas ir terminus. Mokytojui vadovaujant atlieka rinkos tyrimus ir juos apibendrina.

13. Ekonominio ugdymo gairės, turinio apimtys, integravimas, mokinių pasiekimai ir vertinimas **9-10 klasėse:**

13.1. ugdymo gairės: pagrindinio ugdymo antros dalies mokinių ekonominis ugdymas apima ekonominės kultūros ir praktikos apžvalgą ir aptarimą, analizę, praktinę (modeliavimo ir kūrimo) veiklą bei tarpdalykinį ugdymo turinį. Mokomasi apie veiksnius, kurie daro įtaką pajamoms, turtui ir socialinei gerovei; ribotų išteklių paskirstymą, panaudojimą ir įtaką ekonominei bei socialinei gerovei, išteklių paskirstymo mechanizmus, šiame procese dalyvaujančius veikėjus ir institucijas. Ekonominiai procesai analizuojami remiantis tiek statiniu (pavyzdžiui, gamyba, prekyba, pajamos, finansai, darbo rinka, gamyba), tiek dinaminio (pavyzdžiui, techninė pažanga, inovacijos, ūkio augimas, verslo ciklai, darnioji plėtra) požiūriu; dabartinio išteklių panaudojimo ir galimų jo pokyčių ateityje aiškinimas. Siekiama, kad mokiniai patys norėtų kaupti ekonominę patirtį, dalyvautų sprendžiant problemas, formuluojant ekonominius tikslus, bandant kurti verslo galimybes. Mokiniai skatinami ir mokomi ieškoti informacijos, planuoti veiklą, formuluoti tikslus, į(si)vertinti, dalyvauti projektuose, konkursuose. Taip pat skatinama ir mokoma dalyvauti diskusijose, kelti problemas, argumentuoti savo mintis ir poziciją apie ekonominius procesus ir veiklą tiek asmeniniame žmogaus, tiek visuomenės gyvenime;

13.2. mokinių pasiekimai ir turinio apimtys, integravimas 9-10 klasėse:

Ekonominė kompetencija	Nuostatos. Siekti, kad mokiniai įgytų žinių apie ekonominių sistemų veikimą pagrindus ir įgūdžius, konstruktyviai naudotų tas žinias, ugdyti gebėjimą spręsti ekonomikos teorines ir praktines problemas, nepamirštant bendrųjų mokinio gebėjimų, kurie jam bus naudingi tęsiant vidurinio ugdymo programą su specializuotu ekonominiu ugdymu.		
	Esminis gebėjimas. Pažinti, aptarti, analizuoti, modeliuoti ekonominius procesus, atlikti ir pristatyti nedidelius ekonominius projektus.		
	Mokinių pasiekimai pagal veiklos sritis		Dalyko turinio apimtys, integravimas pagal ekonomikos sritis
	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	<p style="text-align: center;">Finansų ekonomika</p> <p>Ekonomika. Centrinio banko bei finansinių institucijų vaidmuo ir teikiamų paslaugų analizė. Bankų sistema, komercinių bankų teikiamos paslaugos. Kreditai, lizingas. Palūkanų norma, pinigų paklausos ir pasiūlos. Pokyčių įtaka palūkanų normai. Mokesčiai. Infliacija. Analizuos priežastis, kurios veikia vartojimą, taupymą ir skolinimąsi.</p> <p>Finansų ekonomika integruojama: į matematiką: skaičiavimas, skaičių apvalinimas, lygčių sudarymas ir sprendimas, siūlomų sprendimų logiškas pagrindimas, procentų skaičiavimas, funkcijų grafikų brėžimas bei interpretavimas, statistinių duomenų analizavimas ir kt.</p> <p>Integruojama į informacines technologijas: informacijos, duomenų paieška, apibendrinimas.</p> <p>Integruojama į kalbas: kreipiamas dėmesys į kalbos ir rašto kultūrą, taisyklingai vartojamus ekonomikos, finansų terminus bei sąvokas, mokoma aktyviai klausytis, diskutuoti ir pagrįsti savo nuomonę, pasirinkimą.</p> <p>į etiką (ir kt.)</p> <p style="text-align: center;">Ekonomika ir teisė</p> <p>Ekonomika. Laisvai ir socialiai orientuota rinka, žiniasklaida – tarp verslo ir visuomenės intereso.</p> <p>Integruojama į užsienio kalbas: teisės ekonominių terminų vartojimas, kalbant apie tautų ekonominę padėtį, tarptautinių ekonominių organizacijų pavadinimus ir jų užrašymus.</p> <p>Integruojama į gimtąją kalbą: parenka ir iliustruoja žymiausių ekonominių teorijų kūrėjų idėjas ir darbus dialogo, interpretacijos forma.</p> <p>Integruojama į istoriją: apibendrinant ir vertinant tautų ekonominę teisinę padėtį, ekonominių idėjų esminius bruožus, Lietuvos integraciją į tarptautines ekonomines struktūrasIntegruojama su pilietiškumo pagrindais: . Lietuva- teisinė Europos valstybė.</p> <p style="text-align: center;">Verslo ekonomika</p> <p>Ekonomika. Verslo įmonės rinkoje. Verslo formos. Verslo kūrimo būdai. Verslo kūrimo</p>
	Ekonominių reiškinių suvokimas		
	1.1.Savarankiškai atpažinti ir įvardyti ekonomikos sistemas	1.1.1.Išvardyti esminius pagrindinius ekonomikos sistemų skirtumus. 1.1.2. Paaiškinti, kaip kinta žmonių elgesys pakitus ekonomikos reiškiniams.	
	1.2.Iliustruoti pagrindinius ekonomikos klausimus konkrečiais pavyzdžiais	1.2.1.Žinoti, kad ekonomikos sistemos skirstomos pagal tai, kaip atsakoma į tris pagrindinius klausimus: ką gaminti, kaip gaminti, kam gaminti. 1.2.2. Paaiškinti, kada ir kodėl naudojami skirtingi gamybos ištekliai.	
	Informacijos		
	2.1.Tikslingai ieškoti informacijos ekonomikos klausimais	2.1.1.Pasirinkti tinkamus raktinius žodžius informacijai ieškoti 2.1.2.Surinkti reikiamą informaciją ir ją susisteminti	
	2.2.Atlikti praktines užduotis, panaudojant	2.2.1.Pateikti įvairių ekonominių reiškinių	

surinktą informaciją.	pavyzdžių ir jų sprendimo būdų. 2.2.2. Identifikuoti, palyginti ir apdoroti aktualią informaciją, gautą skirtingomis priemonėmis- skaitant, stebint, patiriant ir tinkamai ja naudotis.	formos. Bendrovės įkūrimas ir valdymas. Įmonės tikslai. Įmonės veiklos nutraukimas, reorganizavimas. Bendrovės kapitalas. Efektyvumas ir veiksmingumas. Gamybos kaštai. Integruojama į užsienio kalbas: verslo pavyzdžių nagrinėjimas (paslaugos, parduotuvės, pirkiniai). Integruojama į matematiką: bendrovės kapitalo skaičiavimas, kaštų apskaita, efektyvumo analizė
Modeliavimas		Viešojo ekonomika
3.1. Atlikti praktines užduotis, susijusias su įvairiais ekonominiais reiškiniais.	3.1.1. Apibrėžti, kas yra šešėlinės ekonomikos apraiškos, mokesčių vengimas, taupus išteklių naudojimas ir kt. 3.1.2. Sukurti planą, kaip užkirsti kelią neigiamiems ekonomikos procesams.	Ekonomika. Ekonominis valstybės vaidmuo. Skirtingas požiūris į valstybės vaidmenį. Viešojo sektoriaus ekonomika. Konkurencija. Didžioji depresija. Mišri ekonomika. Konstitucijos vaidmuo ekonomikoje. Integruojama į pilietiškumo pagrindus: šešėlinės ekonomikos klausimai, mokesčių vengimas, taupus išteklių naudojimas. Integruojama į istoriją: didžioji depresija JAV, jos poveikis pasaulio ekonomikai. Integruojama į matematiką: temų susijusių su valstybės biudžeto formavimu, mokesčiais nagrinėjimas. Integruojama į informacines technologijas: valstybės viešojo sektoriaus statistinių duomenų rinimas ir apdorojimas.
3.2. Įvertinti naujų technologijų svarbą, atliekant praktines užduotis	3.2.1. Paaiškinti, kodėl tobulėjant technologijoms, sukuriama vaiksmingesni ekonomikos procesai.	Lyderystė
Išteklių naudojimas		Ekonomika: Emocinio intelekto ugdymas. (Bazinės emocijos. Emocijų atpažinimas ir pritaikymas. Emocijų žodynas. Emocijų raiškos svarba. Emocijų raiškos būdai. Jausmų reiškimo būdai ir priemonės. Empatija – mokomės jausti. Kitų žmonių jausmai. Emocinio intelekto komponentai. Mikroemocijos.) Bendravimo įgūdžių ugdymas. (Bendravimo būdai per žaidimą. Kūrybiškas problemų sprendimas. Gebėjimas dirbti komandiškai, kaip karjeros sėkmės sąlyga. Konfliktų sprendimo būdai. Klausymosi menas: pasyvaus ir aktyvaus klausymosi galimybės. Verbalinė ir neverbalinė komunikacija. Elgesys su viršininku.) Vertybinių nuostatų ugdymas. (Vertybių mugė. Vertybinių nuostatų paieška. Socialinių situacijų analizė ir vertybių gryninimas. Siekių reiškimas ir pasirinkto tikslo siekimas. Gebėjimas atsisakyti. Atsakomybės prisiėmimas. Rizikos situacijos, gebėjimas įžvelgti pasekmes.)
4.1. Pateikti galimas išteklių naudojimo alternatyvas.	4.1.1. Paaiškinti, kaip naudojami įvairūs ištekliai.	Integruojama į užsienio kalbas: kalbos šalies
4.2. Gebėti atskirti įvairias išteklių rūšis	4.2.1. Pateikti kiekvienos išteklių rūšies pavyzdžių. 4.2.1. Apibendrintus pavyzdžius palyginti tarpusavyje.	
Verslumo ir lyderystės gebėjimo ugdymas ir verslo organizavimas		

	5.1.Nagrinėti ir palyginti įvairių šalių susiklosčiusias verslo situacijas, ekonomikos specializacijos pavyzdžius.	5.1.1.Atpažinti ekonomines ir socialines situacijas pasaulyje. 5.1.2.Pateikti pavyzdžių, kaip spręsti ekonomikos situacijas versle.	žymių žmonių (ekonomistų/verslininkų) biografijų aptarimas. Integruojama į gimtąją kalbą: tekstai, atskleidžiantys savęs ieškojimą, savęs ir pasaulio pažinimą. Duomenų analitika Ekonomika: Duomenų struktūrų ir algoritmų praktinis taikymas. Ekonomikos taikomųjų uždavinių algoritmų kūrimas ir programavimas. Grafinio dizaino, internetinių svetainių, kompiuterinės leidybos, leidinių, lankstinukų kūrimas ir analizė. Medijų kalbos principų ir išraiškos praktinis taikymas. Garso, foto, videokūrinių interaktyvi ir kitų tipų produkcija, jos analizė, kritinis vertinimas ir kūrimas.
	5.2.Paaiškinti pozityvios lyderystės sampratą.	5.2.1.Pateikti pavyzdžių, kaip sukurti efektyvią strategiją, skatinančią optimizmą ir iniciatyvumą. 5.2.2. Naudojantis duomenimis, nagrinėti ir pateikti išvadas apie įvairias lyderystės strategijas	Integruojama į informacines technologijas: duomenų rinkimas, apdorojimas, rezultatų analizė, išvadų formulavimas. Integruojama į užsienio kalbas: šiuolaikinės informacijos priemonės: reklama, internetas – prekių ir paslaugų pristatymo priemonės.

13.3. vertinimas 9-10 klasėse:

Pasiiekimų lygiai	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Veiklos sritys Žinios ir supratimas	Atpažįsta ekonominius ir socialinius rodiklius. Mokytojo padedamas paprasčiausiais matematiniais veiksmais skaičiuoja šeimos biudžetą. Vadovaudamasis vadovėlio medžiaga grupuoja šalis pagal ekonominio išsivystymo lygį.	Atlieka ekonominius pasirinkimus. Apibrėžia ir paaiškina kai kurias ekonomikos sąvokas. Žino kainos sandarą. Skiria pagrindines ekonomikos sistemas. Moka apskaičiuoti paprastąsias palūkanas.	Apibrėžia galimus konkretaus pasirinkimo padarinius, nusako šių padarinių poveikį ateičiai. Savarankiškai skaičiuoja ir mokytojui vadovaujant planuoja savo (savaitės, mėnesio) biudžetą. Atlieka praktines užduotis ir analizes, susijusias su prekių ir paslaugų kainų pokyčiais. Aiškina kai kurias tarptautinės ekonomikos sąvokas. Moka apskaičiuoti paprastąsias palūkanas.
Ekonominių reiškinių suvokimas	Mokytojo padedamas aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Suranda pavyzdžių apie	Savarankiškai aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Suranda pavyzdžių apie	Savarankiškai aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Kritiškai vertindamas renka informaciją apie Lietuvos

	Lietuvos ekonominius procesus.	Lietuvos ekonominius procesus, juos analizuoja	ekonominius procesus, juos analizuoja ir palygina.
Informacija	Mokytojo padedamas, vadovėlyje ir kituose informaciniuose šaltiniuose ieško ir randa informaciją apie ekonomikos ir verslo naujienas, sėkmės istorijas, pavyzdžius, ją kaupia. Surinktą informaciją pateikia moksleivio pasirinkta forma	Nustato, kokios informacijos ir iš kokių informacijos šaltinių reikės ekonominei užduočiai atlikti. Numato reikalingus raktinius žodžius informacinei paieškai, rastą informaciją kaupia, apdoroja, papildo, atrenka, pateikia tinkamai pasirinkta forma	Savarankiškai nustato, kokios informacijos ir iš kokių informacijos šaltinių reikės ekonominei ir verslo užduočiai atlikti, analizuodamas panašių situacijų pavyzdžius. Tikslingai ieškodamas informacijos įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją renka, analizuoja, kaupia, įvertina jos tinkamumą, pateikia suprantamai tinkamai pasirinkta forma
Modeliavimas	Mokytojo padedamas, ieško idėjų būsimai verslo užduočiai.	Įžvelgia aplinkoje verslo idėjas, apibūdina modelio teigiamus ir neigiamus aspektus.	Argumentuotai aiškina ekonomikos veikėjų: namų ūkių ir verslo įmonių tarpusavio ryšį. Pritaiko esamas žinias modeliuodamas veiklą, iš anksto numato būsimas kliūtis.
Išteklių panaudojimas	Mokytojo padedamas, apibrėžia išteklių sąvoką, atpažįsta išteklių pavadinimus vadovėlio tekste.	Atlikdamas kūrybinę užduotį, suskirsto gamybos išteklius į grupes, moka paaiškinti, kokių išteklių reikia konkrečiai prekei pagaminti.	Aiškina, kaip rinkta paskirsto išteklius, kelia išteklių ribotumo ir jų tausojimo problemas. Geba mokytojui vadovaujant paruošti ir pateikti tikslią išteklių panaudojimo gamyboje sąmatą, naudodamas įvairias informacijos priemones, pristatyti sukurtą ir pagamintą produktą (prekę ar paslaugą).
Verslumas ir lyderystė	Mokytojo padedamas, diskutuoja apie paklausos ir pasiūlos dėsnius, ieško verslo idėjos, įvertindamas produktų išteklių rūšis, numatydamas galimas išlaidas ir pajamas	Reiškia nuomonę apie tikslines rinkas, paklausos ir pasiūlos dėsnius. Mokytojui vadovaujant rašo verslo plano projektus, įvertindamas galimas rizikas. Išvardina sėkmingo verslininko savybes.	Reiškia nuomonę apie kūrybinės užduoties projekto vertę, tikslines rinkas, paklausos ir pasiūlos dėsnius, verslo finansavimo galimybes. Mokytojui vadovaujant atlieka rinkos tyrimus ir juos apibendrina. Suskirsto gamybos išteklius į grupes, apskaičiuoja vertę, įvertindamas galimas pajamas ir išlaidas. Išskiria lyderystę, kaip pagrindinį veiksnį, būtiną komandiniame darbe.

14. Ekonominio ugdymo gairės, turinio apimtys, integravimas, mokinių pasiekimai ir vertinimas **11-12 klasėse**:

14.1. ugdymo gairės: vidurinio ugdymo programoje mokinių ekonominis ugdymas apima ekonominės kultūros ir praktikos apžvalgą ir aptarimą, analizę, praktinę (modeliavimo ir kūrimo) veiklą bei tarpdalykinį ugdymo turinį. Ekonominio ugdymo turinys apima individualaus (mikro) ir agreguoto (makro) lygmens ekonominės tikrovės supratimą; lobybinių ir kiekybinių duomenų apie reiškinius rinkimą, susiejimą, struktūrizavimą, analizę ir vertinimą, analize pagrįstų išvadų ir pasiūlymų rengimą. Siekiama, kad mokiniai naudodamiesi moderniomis informacinėmis technologijomis ir ekonominės informacijos sistemomis identifikuotų ekonomines problemas, numatytų sprendimų galimybes ir jas pagrįstų, kurtų arba adaptuotų ekonominius modelius bei tyrimų metodus, gebėtų priimti ekonominius sprendimus;

14.2. mokinių pasiekimai ir turinio apimtys, integravimas 11-12 klasėse:

Ekonominė kompetencija	Nuostatos. Siekti, kad mokiniai įgytų žinių apie ekonominių sistemų veikimą pagrindus ir įgūdžius, konstruktyviai naudotų tas žinias, išugdyti gebėjimą spręsti ekonomikos teorines ir praktines problemas, tęsti ekonomikos ir susijusių kryptių bei daugiadisciplinių sričių, į kurias įeina ekonomika tyrimus, išugdyti bendruosius mokinio gebėjimus, kurie jam bus naudingi baigus vidurinio ugdymo programą bei modeliuojant karjerą. Esminis gebėjimas. Analizuoti, įvertinti, prognozuoti ir priimti sprendimus dėl ekonominių procesų, atlikti ir pristatyti ekonominius projektus.	
	Mokinių pasiekimai pagal veiklos sritis	
	Dalyko turinio apimtys, integravimas pagal ekonomikos sritis	
	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
	Ekonominių reiškinių suvokimas	
1.1.Savarankiškai atpažinti ir įvardyti ekonomikos sistemas	1.1.1.Išvardyti esminius pagrindinius ekonomikos sistemų skirtumus. 1.1.2.Paaiškinti, kaip kinta žmonių elgesys pakitus ekonomikos reiškiniams.	Finansų ekonomika Ekonomika. Vertins įvairias taupymo ir investavimo galimybes pagal likvidumą, riziką ir grąžą, lygins investavimo priemones pagal investavimo tikslus, paaiškins alternatyvius taupymo ir investavimo būdus. Obligacijos, savybės, reitingai, obligacijų fondai. Akcijų birža: nuo ko pradėti? Akcijų privalumai, trūkumai, rizika. Investiciniai fondai. Fondų vienetai. Investicija į grynųjų pinigų indėlius, auksą, nekilnojamąjį turtą ir kt. Finansų ekonomika integruojama į matematiką: temų, susijusių su investicijomis, akcijų kursais ir pan. aiškinimas ir uždavinių sprendimas. Integruojama į informacines technologijas: nagrinėjamos Excel finansinės funkcijos, sprendžiami praktiniai uždaviniai Ekonomika ir teisė Ekonomika. Tarptautinės ekonominės teisės samprata, TET institucijų veikla, Tarptautinis valiutos fondas, Tarptautinis rekonstrukcijos ir plėtros bankas, pasaulio prekybos organizacija (PPO), naujos tarptautinės ekonominės tvarkos analizavimas. Integruojama į užsienio kalbas: tarptautinių
1.2.Iliustruoti pagrindinius ekonomikos klausimus konkrečiais pavyzdžiais	1.2.1.Žinoti, kad ekonomikos sistemos skirstomos pagal tai, kaip atsakoma į tris pagrindinius klausimus: ką gaminti, kaip gaminti, kam gaminti. 1.2.2.Paaiškinti, kada ir kodėl naudojami skirtingi gamybos ištekliai.	

Informacijos		<p>tarptautinės ekonominės teisės terminų vartojimas ir užrašymas. Integruojama į istoriją: tarptautinių organizacijų įsikūrimas ir raida, Lietuvos ekonominė integracija į ES bendrąją rinką (ekonomikos ir pinigų sąjunga, bendra ekonominė rinką, Lietuvos ir ES ekonominiai ryšiai ir prekybos sąlygos, užsienio investicijų skatinimas).</p> <p>Integruojama į politologiją: nacionalinio saugumo užtikrinimas (korupcija, netolygi socialinė ir ekonominė raida, šešėlinių ekonominių ir organizuotų nusikalstamų grupuočių veikla, piliečių emigracija). Integruojama į geografiją: tautos išlikimo problema globalizacijos sąlygomis.</p> <p>Verslo ekonomika</p> <p>Ekonomika. Verslo įmonės rinkoje. Verslo formos. Verslo kūrimo būdai ir formos. Bendrovės įkūrimas ir valdymas. Įmonės tikslai. Įmonės veiklos nutraukimas, reorganizavimas. Bendrovės kapitalas. Efektyvumas ir veiksmingumas. Gamybos kaštai.</p> <p>Integruojama į užsienio kalbas: verslo pavyzdžių nagrinėjimas (paslaugos, parduotuvės, pirkiniai).</p> <p>Integruojama į matematiką: bendrovės kapitalo skaičiavimas, kaštų apskaita, efektyvumo analizė</p> <p>Integruojama į užsienio kalbas: verslo pavyzdžių nagrinėjimas (paslaugos, parduotuvės, pirkiniai).</p> <p>Viešojo ekonomika</p> <p>Ekonomika. Ekonominis valstybės vaidmuo. Skirtingas požiūris į valstybės vaidmenį. Viešojo sektoriaus ekonomika. Konkurencija. Didžioji depresija. Mišri ekonomika. Konstitucijos vaidmuo ekonomikoje.</p> <p>Integruojama į pilietiškumo pagrindus: šešėlinės ekonomikos klausimai, mokesčių vengimas, taupus išteklių naudojimas.</p> <p>Integruojama į istoriją: didžioji depresija JAV, jos poveikis pasaulio ekonomikai, militarizmo poveikis ekonomikai.</p> <p>Integruojama į matematiką: temų susijusių su valstybės biudžeto formavimu, mokesčiais.</p> <p>Integruojama į informacines technologijas: valstybės viešojo sektoriaus statistinių duomenų rinkimas ir apdorojimas.</p> <p>Lyderystė</p> <p>Ekonomika: Emocinio intelekto ugdymas. (Bazinės emocijos. Emocijų atpažinimas ir</p>
2.1. Tikslingai ieškoti informacijos ekonomikos klausimais	2.1.1. Pasirinkti tinkamus raktinius žodžius informacijai ieškoti 2.1.2. Surinkti reikiamą informaciją ir ją susisteminti	
2.2. Atlikti praktines užduotis, panaudojant surinktą informaciją.	2.2.1. Pateikti įvairių ekonominių reiškinių pavyzdžių ir jų sprendimo būdų. 2.2.2. Identifikuoti, palyginti ir apdoroti aktualią informaciją, gautą skirtingomis priemonėmis- skaitant, stebint, patiriant ir tinkamai ja naudotis.	
Modeliavimas		
Atlikti praktines užduotis, susijusias su įvairiais ekonominiais reiškiniais.		
3.2. Įvertinti naujų technologijų svarbą, atliekant praktines užduotis	3.2.1. Paaiškinti, kodėl tobulėjant technologijoms, sukuriama vaikingesni ekonomikos procesai.	
Išteklių naudojimas	3.2.1. Paaiškinti, kodėl tobulėjant technologijoms, sukuriama vaikingesni ekonomikos procesai.	
Pateikti galimas išteklių naudojimo alternatyvas.		
4.2. Gebėti atskirti įvairias išteklių rūšis	4.2.1. Pateikti kiekvienos išteklių rūšies pavyzdžių. 4.2.1. Apibendrintus pavyzdžius palyginti tarpusavyje.	
Verslumo ir lyderystės gebėjimo ugdymas ir verslo organizavimas	4.2.1. Pateikti kiekvienos išteklių rūšies pavyzdžių. 4.2.1. Apibendrintus pavyzdžius palyginti tarpusavyje.	

	5.1.Nagrinėti ir palyginti įvairių šalių susiklosčiusias verslo situacijas, ekonomikos specializacijos pavyzdžius.		pritaikymas. Emocijų žodynas. Emocijų raiškos svarba. Emocijų raiškos būdai. Jausmų reiškimo būdai ir priemonės. Empatija – mokomės jausti. Kitų žmonių jausmai. Emocinio intelekto komponentai. Mikroemocijos.) Bendravimo įgūdžių ugdymas. (Bendravimo būdai per žaidimą. Kūrybiškas problemų sprendimas. Gebėjimas dirbti komandiškai, kaip karjeros sėkmės sąlyga. Konfliktų sprendimo būdai. Klausymosi menas: pasyvaus ir aktyvaus klausymosi galimybės. Verbalinė ir neverbalinė komunikacija. Elgesys su viršininuku.) Vertybinių nuostatų ugdymas. (Vertybių mugė. Vertybinių nuostatų paieška. Socialinių situacijų analizė ir vertybių gryninimas. Siekių reiškinys ir pasirinkto tikslo siekimas. Gebėjimas atsisakyti. Atsakomybės prisiėmimas. Rizikos situacijos, gebėjimas įžvelgti pasekmes.)
	5.2.Paaikinti pozityvios lyderystės sampratą.	5.2.1.Pateikti pavyzdžių, kaip sukurti efektyvią strategiją, skatinančią optimizmą ir iniciatyvumą. 5.2.2.Naudojantis duomenimis, nagrinėti ir pateikti išvadas apie įvairias lyderystės strategijas.	Integruojama į užsienio kalbas: kalbos šalies žymių žmonių (ekonomistų/verslininkų) biografijų aptarimas. Integruojama į gimtąją kalbą: tekstai, atskleidžiantys savęs ieškojimą, savęs ir pasaulio pažinimą. Duomenų analitika Ekonomika: Duomenų struktūrų ir algoritmų praktinis taikymas. Ekonomikos taikomųjų uždavinių algoritmų kūrimas ir programavimas. Grafinio dizaino, internetinių svetainių, kompiuterinės leidybos, leidinių, lankstinukų kūrimas ir analizė. Medijų kalbos principų ir išraiškos praktinis taikymas. Garso, foto, videokūrinių interaktyvi ir kitų tipų produkcija, jos analizė, kritinis vertinimas ir kūrimas. Integruojama į informacines technologijas: duomenų rinkimas, apdorojimas, rezultatų analizė, išvadų formulavimas. Integruojama į užsienio kalbas: šiuolaikinės informacijos priemonės: reklama, internetas – prekių ir paslaugų pristatymo priemonės.

14.3. vertinimas 11-12 klasėse:

Pasiėkimų lygiai Veiklos sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios ir supratimas	Atpažįsta ekonominius ir socialinius rodiklius.	Atlieka ekonominius pasirinkimus. Apibrėžia ir paaikina kai kurias	Apibrėžia galimus konkretaus pasirinkimo padarinius, nusako šių padarinių poveikį ateičiai. Vertina naujų išradimų ir inovacijų

	<p>Mokytojo padedamas paprasčiausiais matematiniais veiksmais skaičiuoja šeimos biudžetą. Vadovaudamasis vadovėlio medžiaga grupuoja šalis pagal ekonominio išsivystymo lygį.</p>	<p>ekonomikos sąvokas. Nagrinėja įvairių šeimų skirtingus biudžetus. Žino kainos sandarą. Skiria pagrindines ekonomikos sistemas. Skiria įvairių šalių valiutas. Moka apskaičiuoti paprastąsias palūkanas.</p>	<p>reikšmę įvairiais istorijos laikotarpiais. Savarankiškai skaičiuoja ir planuoja savo (savaitės, mėnesio) biudžetą. Atlieka praktines užduotis ir analizes, susijusias su prekių ir paslaugų kainų pokyčiais. Aiškina kai kurias tarptautinės ekonomikos sąvokas. Nagrinėja ir pateikia išvadas apie Lietuvos vidaus ir užsienio prekybą. Vienos šalies valiutos vertę apskaičiuoja kitos šalies valiutos verte. Moka apskaičiuoti paprastąsias ir sudėtingas palūkanas.</p>
<p>Ekonominių reiškinių suvokimas</p>	<p>Mokytojo padedamas aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Suranda pavyzdžių apie Lietuvos ir Europos ekonominius procesus.</p>	<p>Savarankiškai aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Suranda pavyzdžių apie Lietuvos ir Europos ekonominius procesus, juos analizuoja ir palygina.</p>	<p>Savarankiškai aptaria ekonominius reiškinius, jų dėsnius ir principus. Kitiškai vertindamas renka informaciją apie Lietuvos ir Europos ekonominius procesus, juos analizuoja ir argumentuotai palygina.</p>
<p>Informacija</p>	<p>Mokytojo padedamas, vadovėlyje ir kituose informaciniuose šaltiniuose ieško ir randa informaciją apie ekonomikos ir verslo naujienas, sėkmės istorijas, pavyzdžius, ją kaupia, analizuoja. Surinktą informaciją pateikia moksleivio pasirinkta forma</p>	<p>Nustato, kokios informacijos ir iš kokių informacijos šaltinių reikės ekonominei užduočiai atlikti. Numato reikalingus raktinius žodžius informacinei paieškai, rastą informaciją kaupia, apdoroja, papildo, atrenka, įvertina jos tinkamumą, pateikia tinkamai pasirinkta forma</p>	<p>Savarankiškai nustato, kokios informacijos ir iš kokių informacijos šaltinių reikės ekonominei ir verslo užduočiai atlikti, analizuodamas panašių situacijų pavyzdžius. Tikslingai ieškodamas informacijos įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją renka, analizuoja, kaupia, įvertina jos tinkamumą, pateikia suprantamai ir kūrybiškai tinkamai pasirinkta forma</p>
<p>Modeliavimas</p>	<p>Mokytojo padedamas, ieško idėjų būsimai verslo užduočiai,</p>	<p>Įžvelgia aplinkoje verslo idėjas, geba modeliuoti būsimą veiklą, apibūdina</p>	<p>Argumentuotai aiškina ekonomikos veikėjų: namų ūkių ir verslo įmonių tarpusavio ryšį, modeliuodamas ekonomikos apytakos ratą. Pritaiko</p>

	išvardina modeliavimo etapus.	modelio teigiamus ir neigiamus aspektus.	esamas žinias modeliuodamas veiklą, iš anksto numato būsimas kliūtis, reikalui esant, ieško sprendimo būdų.
Išteklių panaudojimas	Mokytojo padedamas, apibrėžia išteklių sąvoką, atpažįsta išteklių pavadinimus vadovėlio tekste.	Atlikdamas kūrybinę užduotį, suskirsto gamybos išteklius į grupes, moka paaiškinti, kokių išteklių reikia konkrečiai prekei pagaminti.	Argumentuotai aiškina, kaip rinka paskirsto išteklius, kelia išteklių ribotumo ir jų tausojimo problemas, ieško sprendimo būdų. Geba savarankiškai paruošti ir pateikti tikslią išteklių panaudojimo gamyboje sąmatą, kūrybiškai, naudodamas įvairias informacijos priemones, pristatyti sukurtą ir pagamintą produktą(prekę ar paslaugą).
Verslumas ir lyderystė	Mokytojo padedamas, diskutuoja apie paklausos ir pasiūlos dėsnius, ieško verslo idėjos, įvertindamas produktų išteklių rūšis, numatydamas galimas išlaidas ir pajamas.	Reiškia nuomonę apie kūrybinės užduoties projekto vertę, tikslines rinkas, paklausos ir pasiūlos dėsnius. Rašo verslo planą, įvertindamas galimas rizikas. Išvardina sėkmingo verslininko savybes.	Argumentuotai reiškia nuomonę apie kūrybinės užduoties projekto vertę, tikslines rinkas, paklausos ir pasiūlos dėsnius, verslo finansavimo galimybes, tiksliai vartodamas pagrindines sąvokas ir terminus. Savarankiškai planuodamas atlieka rinkos tyrimus ir juos apibendrina. Suskirsto gamybos išteklius į grupes, apskaičiuoja vertę, įvertindamas galimas pajamas ir išlaidas. Išskiria lyderystę, kaip pagrindinį veiksnį, būtiną komandiniame darbe.

**SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PAGRINDINIO UGDYMO
KARTU SU EKONOMINIU UGDYMU PROGRAMOS PIRMOSIOS DALIES)
EKONOMINIO UGDYMO DALIES LOGIKOS BENDROJI PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Logika – specializuoto ugdymo krypties programų (pagrindinio ugdymo kartu su ekonominiu ugdymu programos pirmosios dalies) ekonominio ugdymo dalį papildantis privalomasis dalykas.

2. Logikos dalyko paskirtis – sudaryti mokiniams sąlygas ugdyti(s) loginį mąstymą, esminius samprotavimo gebėjimus, perprasti įrodymo ir argumentų dėsnius, teisingus ir klaidingus teiginius ir paradoksus, formuluoti logines išvadas; gautus įgūdžius naudoti, sprendžiant ekonominius uždavinius, komentuojant/analizuojant ekonomines problemas.

3. Logikos dalyko tikslas – sudaryti sąlygas ir padėti mokiniams išmolti loginio mąstymo, tobulinti samprotavimo gebėjimus, atskleisti logikos dalyko integralumą, kontekstualumą, išmolti taikyti loginio mąstymo principus realiose gyvenimo situacijose.

4. Logikos dalyko uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

4.1. ugdytūsi loginio mąstymo gebėjimus ir įvaldytū logika paremto samprotavimo principus;

4.2. ugdytūsi gebėjimą kūrybingai taikyti nuoseklumu, pagrįstumu, užbaigtumu ir teisingumu grįstą samprotavimą;

4.3. įvaldytū dedukcinį ir indukcinį samprotavimą;

4.4. ugdytūsi gebėjimą loginį samprotavimą pritaikyti ekonominiams uždaviniams spręsti, ekonominėms problemoms, situacijoms komentuoti.

5. Didaktinės nuostatos:

5.1. logikos pagrindai, svarbiausios dedukcinio ir indukcinio samprotavimo, taip pat loginio samprotavimo savybių žinios ir gebėjimai suteikiami, taip pat ir pritaikomi, mokantis ekonominio ugdymo ir kitų dalykų;

5.2. mokymosi veikla organizuojama, atsižvelgiant į mokinio gabumus, diferencijuojant ir individualizuojant užduotis, taikant aktyvius mokymo metodus, naudojant informacines ir komunikacines technologijas;

5.3. ugdymas įgyvendinamas, integruojant įgytas mokomųjų dalykų ir ekonomikos žinias, atskleidžiant ekonomikos ir logikos sinerginius ryšius.

6. Logikos ugdymo turinys įgyvendinamas per šias mokinių veiklos sritis:

6.1. loginių formų pažinimas, įvaldymas ir taikymas;

6.2. indukcinio ir dedukcinio samprotavimo įvaldymas ir taikymas;

6.3. loginių klaidų atpažinimas, analizė ir taisymas;

6.4. teksto kūrimas taikant įgytas logikos žinias.

II. LOGIKOS DALYKO TURINYS, MOKINIŲ PASIEKIMAI IR VERTINIMAS

7. Logikos dalyko turinio apimtys, mokinių pasiekimai ir vertinimas 5-8 klasėje:

7.1. mokinių pasiekimai ir turinio apimtys:

Ekonominė kompetencija	Nuostatos. Ugdytis logikos dėsniais paremtus samprotavimo įgūdžius. Siekti realizuoti savo gebėjimus kuriant tekstus, paremtus dedukciniu ar indukciniu samprotavimu. Domėtis logikos dalyko galimybėmis aiškinantis ekonominius dėsnius, realijas. Esminis gebėjimas. Suvokti logikos teorinių žinių svarbą, gebėti taikyti žinias, sprendžiant ekonomikos uždavinius / problemas, atliekant praktines užduotis, logiškai argumentuojant savo pasirinkimą.	
	Mokinių pasiekimai pagal veiklos sritis	
	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
	Loginių formų pažinimas, įvaldymas ir taikymas	
	1.1. Gebėti apibūdinti logines formas. 1.2. Tinkamai formuluoti loginius teiginius 1.3. Taikyti įvairius įrodymo metodus	1.1.1. Atpažinti sakinyje subjektą, jungtį ir predikatą 1.1.2. Suvokti tradicinės ir modernios loginės formos sampratos skirtumus. 1.2.1. Atpažinti rekursinę struktūrą. 1.2.2. Suprasti teiginio, argumento ir išvados logiką 1.3.1. Paaiškinti įvairius įvairius įrodymo metodus.
	Indukcinio ir dedukcinio samprotavimo įvaldymas ir taikymas	
Dalyko turinys		
Logikos apibrėžimas. Logikos istorija. Logikos, kaip mokslo, paskirtis ir nauda kasdieniam gyvenimui. Matematinė logika. Įrodymo metodai. Loginiai uždaviniai. Teksto logika. Loginė forma. Tradicinė ir moderni loginės formos samprata. Rekursinė struktūra. Teiginys, argumentas, išvada. Teiginio samprata. Teiginių logikos dėsniai. Argumentavimo logika. Argumentacija. Argumentacija ir įrodymas. Argumentacijos struktūra. Įrodymas, paneigimas ir kritika. Įrodymo ir argumentacijos taisyklės. Argumentacijos analizė ir vertinimas. Ginčas, diskusija, polemika. Indukcija ir dedukcija. Analogija. Kalbos aiškumas, tikslumas. Loginio samprotavimo dėsniai: nuoseklumas, pagrįstumas, užbaigtumas, teisingumas. Dviprasmybės. Logikos klaidos. Tekstų kūrimas. Klaidų aptikimas, analizė,		

		taisymas. Loginių uždavinių sprendimas.
2.1. Gebėti kurti ir deducinius samprotavimus	2.1.1. Skirti indukcinį ir deducinį samprotavimą 2.1.2. Apibūdinti indukcija ir dedukcija paremtų išvadų skirtumus	
Logikos klaidų atpažinimas, analizė ir taisymas		
3.1. Gebėti ištaisyti logikos klaidas	3.1.1. Suvokti tapatybės dėsnio tekste paskirtį. 3.1.2. Atpažinti loginio skirstymo klaidas. 3.1.3. Suprasti loginio samprotavimo dėsnius (nuoseklumą, pagrįstumą, užbaigtumą, teisingumą).	
Teksto kūrimas taikant įgytas logikos žinias		
4.1. Gebėti sukurti tekstą išvengiant logikos klaidų	4.1.1. Paaikškinti logika paremto teksto kūrimo taisykles. 4.1.2. Surasti ir apibūdinti logikos klaidas.	

7.2. vertinimas:

Pasiekimų lygiai	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Veiklos sritys			
Žinios ir supratimas	Mokytojui padedant atpažįsta sakinyje subjektą, jungtį ir predikatą. Pateikia tradicinės ir modernios loginės formos pavyzdžių. Nurodo/nusako teiginio, argumento ir išvados požymius. Apibūdina indukcinį ir deducinį samprotavimą. Mokytojo padedamas pateikia samprotavimo	Savarankiškai atpažįsta sakinyje subjektą, jungtį ir predikatą. Pats sugalvoja tradicinės ir modernios loginės formos pavyzdžių. Įvardija duotame tekste teiginio, argumento ir išvados požymius. Savais žodžiais ir pateikdamas pavyzdžių apibūdina indukcinį ir deducinį	Savarankiškai atpažįsta sakinyje subjektą, jungtį ir predikatą, argumentuotai pagrindžia atsakymą. Atpažįsta rekursinę struktūrą. Pats sugalvoja tradicinės ir modernios loginės formos pavyzdžių. Įvardija duotame tekste teiginio, argumento ir išvados požymius. Savais žodžiais ir pateikdamas pavyzdžių apibūdina indukcinį ir deducinį samprotavimą.

	dėsnius iliustruojančių pavyzdžių. Žino pagrindinius teksto logikos bruožus, gali įvardyti dažniausias logikos klaidas. Paaškina įvairius įrodymo metodus.	samprotavimą. Savarankiškai sugalvoja ir pateikia samprotavimo dėsnius iliustruojančių pavyzdžių. Žino pagrindinius teksto logikos bruožus, gali įvardyti dažniausias logikos klaidas ir moka jas ištaisyti. Pasirenka ir taiko įrodymo metodus.	Argumentuotai atskleidžia indukcija ir dedukcija paremtų išvadų skirtumus, pateikia pavyzdžių. Savarankiškai sugalvoja ir pateikia samprotavimo dėsnius iliustruojančių pavyzdžių. Žino pagrindinius teksto logikos bruožus, gali įvardyti dažniausias logikos klaidas ir moka jas ištaisyti. Gali jas aptikti savame tekste ir jas ištaisyti. Motyvuotai pasirenka ir taiko tinkamus įrodymo metodus.
Loginių formų pažinimas, įvaldymas ir taikymas	Mokytojo padedamas apibūdina logines formas. Parenka loginių formų pavyzdžių iš duoto teksto. Mokytojo padedamas formuluoja loginius teiginius.	Savarankiškai apibūdina logines formas. Pats suranda loginių formų pavyzdžių bet kokiame tekste (rašytiniame ar žodiniame). Savarankiškai formuluoja loginius teiginius.	Savarankiškai apibūdina logines formas, atskleidžia jų tradiciškumą ar modernumą. Pats suranda loginių formų pavyzdžių bet kokiame tekste (rašytiniame ar žodiniame). Savarankiškai formuluoja loginius teiginius ir argumentuotai atskleidžia jų logiką.
Indukcinio ir dedukcinio samprotavimo įvaldymas ir taikymas	Mokytojo padedamas skiria indukcinį ir dedukcinį samprotavimą. Duotame tekste atpažįsta indukcinio ir dedukcinio samprotavimo pavyzdžius. Mokytojo padedamas pateikia elementarių indukcinio ir dedukcinio samprotavimo pavyzdžių.	Savarankiškai skiria indukcinį ir dedukcinį samprotavimą, pagrindžia savo matymą. Savarankiškai pateikia indukcinio ir dedukcinio samprotavimo pavyzdžių, pagrindžia samprotavimo logiką.	Savarankiškai skiria indukcinį ir dedukcinį samprotavimą, argumentuoja savo matymą. Savarankiškai pateikia indukcinio ir dedukcinio samprotavimo pavyzdžių, pagrindžia samprotavimo logiką. Kitiškai įvertina dedukcinio ar indukcinio samprotavimo tikslumą.
Logikos klaidų atpažinimas, analizė ir taisymas	Mokytojo padedamas randa tekste logikos	Savarankiškai randa tekste logikos klaidas, įvardija,	Savarankiškai randa tekste logikos klaidas, įvardija, kokiems loginio

	klaidas, įvardija, kokiems loginio samprotavimo dėsniams nusižengiama.	kokiems loginio samprotavimo dėsniams nusižengiama. Pats ištaiso klaidas.	samprotavimo dėsniams nusižengiama, ir argumentuoja savo poziciją. Pats ištaiso klaidas, kritiškai įvertina taisyms pasirinkimą ir jį argumentuoja.
Teksto kūrimas taikant įgytas logikos žinias	Mokytojo padedamas sukuria logikos dėsnius ir taisykles atspindintį tekstą.	Savarankiškai sukuria logikos dėsnius ir taisykles atspindintį tekstą, argumentuoja savo poziciją.	Savarankiškai sukuria logikos dėsnius ir taisykles atspindintį tekstą, kritiškai jį įvertina ir argumentuotai viešai (klaseje) apgina savo poziciją.

**SPECIALIZUOTO UGDYMO KRYPTIES PROGRAMŲ (PAGRINDINIO UGDYMO
KARTU SU EKONOMINIU UGDYMU PROGRAMOS ANTROS DALIES IR
VIDURINIO UGDYMO KARTU SU EKONOMINIU UGDYMU PROGRAMOS)
EKONOMINIO UGDYMO DALIES TARPDISCIPLININIŲ PROJEKTŲ BENDROJI
PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Tarpdisciplininiai projektai – specializuoto ugdymo krypties programų (pagrindinio ugdymo kartu su ekonominiu ugdymu programos antrosios dalies ir vidurinio ugdymo kartu su ekonominiu ugdymu programos) ekonominio ugdymo dalies papildantis privalomasis dalykas.

2. Tarpdisciplininių projektų paskirtis. Integralus, projektinėmis veiklomis ir tyrimais grįstas tarpdisciplininis mokymasis ekonomikos kontekste kreipiantis mokinius ir mokytojus aktyviai mokytis be prievartos, skatinantis tyrinėti, atsižvelgiant į tai, kuo domisi mokiniai, leidžiantis nevaržomai pasitelkti individualius mokymosi stilius ir projektų vystymosi etapus, darančius įtaką mokinių sričių tyrinėjimams ir auginantis (kuris augina) mokinių pasitikėjimą savimi jiems mokantis.

3. Tarpdisciplininių projektų tikslas – sudaryti mokiniams sąlygas ugdyti(s) svarbiausias veiksmingam mokymuisi reikalingas žinias, supratimą, gebėjimus ir praktiką, ugdyti(s) verslumo gebėjimams, formuoti(s) ekonominiam mąstymui, padedančiam tinkamai orientuotis ir sėkmingai veikti nuolat kintančioje ekonominėje aplinkoje.

4. Tarpdisciplininių projektų uždaviniai. Siekiama, kad mokiniai:

4.1. kūrybingai siektų išsiaiškinti ir suvokti mokymosi reikšmę įvairioms ekonomikos šakoms;

4.2. suvoktų dalyką iš esmės, iš vidaus, nesitenkintų tik atskirų faktų žinojimu – gebėtų juos susieti;

4.3. mokytųsi su malonumu;

4.4. žinias atrastų savarankiškai, per praktiką, tyrinėjimus;

4.5. racionaliai taikytų tiek ekonominio ugdymo, tiek bendrojo lavinimo dalykų mokymosi metu įgytas žinias ir gebėjimus praktinės veiklos vietose, kūrybinėse dirbtuvėse;

4.6. kūrybingai, racionaliai ir nuosekliai planuotų savo veiklas, jas kritiškai į(si)vertindami;
 4.7. sprenddami kylančias problemas, tikslingai ir kritiškai naudotusi informacijos šaltinių įvairovę.

5. Didaktinės nuostatos:

5.1. mokymosi veikla organizuojama, atsižvelgiant į mokinio gabumus, diferencijuojant ir individualizuojant užduotis, taikant aktyvius mokymo metodus, naudojant informacines ir komunikacines technologijas;

5.2. ugdymas įgyvendinamas, integruojant įgytas mokomųjų dalykų ir ekonominio ugdymo žinias, atskleidžiant ekonomikos ir tarpdisciplininių projektų sinerginius ryšius;

5.3. 9-10 klasėse tarpdisciplininiai projektai suteikia galimybę pasirinkti sritis pagal mokinių interesus bei poreikius. Taip natūraliai vykdomas turinio diferencijavimas ir personalizavimas, visi mokiniai, tyrinėdami pasirinktas tarpdisciplininių projektų temas, gali patirti mokymosi sėkmę, parengtus ir patobulintus projektus tęsti vyresnėse klasėse kaip Brandos darbus;

5.4. 11-12 klasėje dėl tarpdisciplininių projektų mokykla tampa daugybės sričių kompetencijos centru: vienuoliktokai – dvyliktokai gali rengti temų pristatymus visai mokyklos bendruomenei, organizuoti renginius, susijusius su galimybe pasiekimus pristatyti žiniasklaidai, visuomenei.

6. Tarpdisciplininių projektų ugdymo turinys įgyvendinamas per šias mokinių veiklos sritis:

6.1. tarpdisciplininio projekto temos pasirinkimas ir planavimas;

6.2. tarpdisciplininio projekto modeliavimas;

6.3. darbo proceso iliustravimas, vizualizavimas, prezentavimas ir reprezentavimas;

6.4. tarpdisciplininių projektų interpretavimas ir kritinis vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.

II. TARPDISCIPLININIŲ PROJEKTŲ TURINIO FORMAVIMAS, MOKINIŲ PASIEKIMAI IR VERTINIMAS

7. Tarpdisciplininių projektų turinio formavimas, mokinių pasiekimai ir vertinimas:

7.1. mokinių pasiekimai ir turinio apimtys:

	<p>Nuostatos. Visapusiškai domėtis mokomuoju dalyku, kuriant ir prezentuojant. Siekti realizuoti savo gebėjimus pasirinktoje srityje, kuriant tyrimais paremtus integruotus projektus. Savarankiškai dirbti pasirinkta projekto tema, ieškant informacijos, analizuojant, kuriant. Siekti kūrybiškai ir kritiškai mąstyti, pritaikyti informacinių technologijų įgūdžius, tyrinėjant, darant išvadas ir kuriant projektus. Domėtis</p>
--	---

Ekonominė kompetencija	naujovėmis, siekti kritiškai į(si)vertinti naują patirtį, siekti sėkmingai taikyti įgytas žinias. Esminis gebėjimas. Suvokti tarpdisciplininių projektų svarbą mokantis, gilinantis į pasirinktą temą, gebėti taikyti įgytas žinias ir patirtį.		
	Mokinių pasiekimai pagal veiklos sritis		Dalyko turinio apimtys
	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	Pagal veiklos pobūdį darbo metu gali būti atliekamas tyrimas ar kuriamas produktas, pavyzdžiui, istorijos šaltinių analizė, gamtamoksliniai tyrimai, duomenų bazės kūrimas ir pan. Mokinys renkasi individualaus ugdymo plano dalyką(-us) ar ugdymo sritį(-is), iš kurių rengs integruotą darbą. Tarpdisciplininio darbo idėją ar temą mokinys pateikia savarankiškai ar konsultuodamasis su brandos darbo vadovu. Gryninama darbo idėja, pristatoma darbo vadovui, formuluojama darbo tema, renkama, analizuojama medžiaga, koreguojama, įgyvendinamas sumanymas, konsultuojamasi su darbo vadovu, rengiamas darbo pristatymas, fiksuojama darbo eiga, rengiamas aprašas.
	Tarpdisciplininio projekto temos pasirinkimas ir planavimas		
	1.1. Pasirinkti dominančią darbo temą.	1.1.1. Ieškoti informacijos, generuoti idėjas, apsibrėžti aiškius darbo tikslus ir lūkesčius	
	1.2. Numatyti darbo rezultatą.	1.2.1. Mokėti susieti darbo lūkesčius su savo gyvenimiška patirtimi.	
	1.3. Susiformuoti integralų požiūrį į projektinį darbą	1.3.1. Išmanyti projektinio darbo sritį, tinkamai atsirinkti informaciją.	
	1.4. Detaliai suplanuoti tarpdisciplininio darbo turinį ir eigą	1.4.1. Išgryninti darbo idėją, ją pristatyti darbo vadovui, suformuluoti darbo temą, rinkti, analizuoti ir koreguoti medžiagą.	
	Tarpdisciplininio projekto modeliavimas		
	2.1. Suprasti modeliavimo svarbą tiriamajam procesui. 2.2. Išnagrinėti jau atliktų darbų pavyzdžius.	2.1.1. Paaiškinti kokie turi būti darbo atlikimo žingsniai, kad mokinys aiškiai suprastų, kas kiekviename žingsnyje turi būti atliekama. 2.2.1. Pavyzdžių nagrinėjimas gali padėti geriau suprasti darbo atlikimo esmę ir principus.	
	Darbo proceso iliustravimas, vizualizavimas, prezentavimas ir reprezentavimas		
	3.1. Darbo proceso iliustravimas	3.1.1. Išmanyti/ taikyti vizualizacijų kūrimo principus	
	3.2. Darbo proceso iliustravimas	3.2.1. Paaiškinti prezentavimo ir reprezentavimo sąvokas, atskleisti tikslingo informacinių technologijų pasirinkimo motyvus.	

Tarpdisciplininių projektų interpretavimas ir kritinis vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje		
4.1. Paaiškinti projekto vizualizavimo ir interpretavimo įtaką artimai žmogaus aplinkai.	4.1.1. Domėtis, paaiškinti tarpdisciplininių projektų vaidmenį šiuolaikinėje aplinkoje.	

7.2. vertinimas:

Pasiekimų lygiai Veiklos sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios ir supratimas.	Pristato vizualizacijų kūrimo principus. Apibūdina reprezentavimo sąvokas, bet neatskleidžia tikslingo technologijų pasirinkimo motyvų.	Paaiškina vizualizacijų kūrimo principus, pateikia pavyzdžių. Paaiškina reprezentavimo ir reprezentavimo sąvokas, atskleidžia tikslingo technologijų pasirinkimo galimus būdus.	Kritiškai pakomentuoja, kaip pasirinkti techninius ir programinius įrankius prezentacijų kūrimui. Pakomentuoja vizualizacijų kūrimo principus, pateikia pavyzdžių.
Tarpdisciplininio (tarpdalykinio) projekto temos parinkimas ir planavimas.	Numato informacijos paieškos strategiją, nurodo bibliografinius šaltinius.	Įvertina ir atrenka tinkamus informacijos šaltinius.	Įvertina informaciją atrinktuose šaltiniuose.
Tarpdisciplininio projekto modeliavimas.	Numato medžiagą ir naudojamus šaltinius.	Parenka tinkamus įrankius, atsižvelgdamas į numatytus kriterijus.	Pateikia išvadą, remiantis surinktais duomenimis ir keliama hipoteze.
Darbo procesų iliustravimas, vizualizavimas, prezentavimas ir reprezentavimas	Iš dalies pritaiko vizualizacijų kūrimo principus.	Parenka ganėtinai tinkamus įrankius, kurdamas ir pristatydamas projekto prezentacijas.	Parenka tinkamus įrankius, kurdamas ir pristatydamas prezentacijas.
Tarpdisciplininio projekto vizualizavimo ir stebėjimas, interpretavimas ir kritinis vertinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje.	Padedamas paaiškina projekto vizualizavimo ir interpretavimo įtaką artimai žmogaus aplinkai.	Pateikia argumentų, kokią įtaką projekto vizualizavimas ir interpretavimas daro artimai žmogaus aplinkai.	Pateikia argumentų ir kritiškai įvertina, kokią įtaką projektas daro artimai žmogaus aplinkai.